

Sygn. akt I C 2179/11

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 października 2013 r.

Sąd Okręgowy w Płocku I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: SSO Agnieszka Bilkiewicz

Ławnicy: -----

Protokolant: sekretarz sądowy Izabela Sztupecka

po rozpoznaniu w dniu 9 października 2013r. w Płocku

z powództwa M. B.

przeciwko (...) S.A. w L.

o nakazanie przywrócenia stanu zgodnego z prawem i zapłatę

orzeka:

1. oddala powództwo o nakazanie przywrócenia stanu zgodnego z prawem;

2. oddala powództwo o zapłatę;

3. nakazuje wypłacić na rzecz biegłej M. K. kwotę 221,65zł (dwieście dwadzieścia jeden złotych sześćdziesiąt pięć groszy), którą wypłacić z zaliczki uiszczonej przez powoda w dniu 20.04.2012r. (k.140); tytułem wynagrodzenia za wydanie ustnej uzupełniającej opinii na rozprawie w dniu 9.10.2013r. w sprawie sygn. akt I C 2179/11;

4. nakazuje pobrać od powoda M. B. kwotę 9.610,89zł (dziewięć tysięcy sześćset dziesięć złotych osiemdziesiąt dziewięć groszy) na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Płocku; w tym kwotę 778,35zł - z zaliczki uiszczonej przez powoda w dniu 20.04.2012r. (k.140); tytułem zwrotu wydatków;

5. zasądza od powoda M. B. na rzecz pozwanego (...) S.A. w L. kwotę 7.717zł (siedem tysięcy siedemset siedemnaście złotych) tytułem kosztów procesu;

6. w pozostałym zakresie nie obciąża powoda M. B. kosztami sądowymi.

Sygn. akt I C 2179/11

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 21 października 2011r. M. B. wystąpił przeciwko (...) S.A. w L. o:

1) nakazanie przywrócenia stanu zgodnego z prawem i zakazanie dalszych naruszeń prawa własności gruntu działki nr (...), położonej w H., dla której prowadzona jest księga wieczysta nr (...), w ten sposób, aby zobowiązać pozwanego w szczególności do usunięcia urządzeń elektroenergetycznych, które naruszają realizację przysługującego mu prawa własności;

2) zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kwoty 200.000zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia powództwa do dnia zapłaty tytułem wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z gruntu działki nr (...), położonej w

H., dla której prowadzona jest księga wieczysta nr (...). Wskazał, że jest właścicielem opisanej działki. W jej obrębie są urządzenia sieci elektroenergetycznej, należące do pozwanego. On oraz poprzedni właściciele nieruchomości nie wyrazili zgody na bezpłatne usytuowanie na przedmiotowej działce tych urządzeń i na korzystanie z działki w niniejszy sposób. Przebieg linii elektroenergetycznej w znacznym stopniu utrudnia zagospodarowanie działki, zgodnie z jej przeznaczeniem. Dlatego domaga się wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z gruntu za okres ostatnich 10 lat, licząc po 2.000zł rocznie (pozew k. 2-6).

Pozwany (...) S.A. w L. – w odpowiedzi na pozew - wniósł o oddalenie powództwa; zasądzenie od powoda na jego rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Wskazał, iż od chwili wybudowania linii w 1964r. jego poprzednik prawny – Zakład (...), od 1976r. Zakład (...) i pozwany, eksploatuje je zgodnie z wymogami prawa energetycznego. W zakresie, w jakim pozwany korzysta z trwałego i widocznego urządzenia, w postaci odcinka linii elektroenergetycznych o napięciu: 15kV i 0,4kV i dwóch słupów, upłynął już termin wymagany do zasiedzenia służebności przesyłu, przy czym do zasiedzenia służebności doszło najpóźniej w dniu 31.12.1986r. na rzecz Skarbu Państwa, którego jednostką organizacyjną był ówczesny poprzednik prawny pozwanego Zakład (...). Dlatego żądanie powoda usunięcia linii powinno zostać oddalone, gdyż pozwany posiada tytuł prawny do dysponowania nieruchomością. Nadto, żądanie powoda w zakresie nakazania usunięcia linii i urządzeń są bezprzedmiotowe z uwagi na to, że o ile uprawnienia powoda zostały ograniczone, to w niewielkim zakresie i co najwyżej może to uzasadniać prawo do wynagrodzenia a nie do usunięcia linii, które stanowią część systemu energetycznego pozwanego. Powód żądając usunięcia linii narusza zasady współżycia społecznego, gdyż zakres jej potencjalnych szkód z tytułu posadowienia linii nad jego nieruchomością nie pokrywa się z kosztami przywrócenia stanu bez linii, które miałby pokryć pozwany. Nie można dokonać usunięcia linii zasilających wielu odbiorców bez możliwości określenia daty dokonania usunięcia, z uwagi na wiążący się z tym skomplikowany proces inwestycyjny. Dodatkowo pozwany wskazał, iż brak jest podstaw do żądania wynagrodzenia z uwagi na to, że urządzenia pozwanego znajdują się poza granicami gospodarczego i normalnego korzystania z gruntu przez powoda. Podniósł też zarzut nadużycia prawa (art.5 k.c.), wskazując że działania powoda stanowią o nadużyciu prawa, w sytuacji, gdy linia jedynie w umiarkowanym stopniu przebiega nad przestrzenią nad gruntem. Powód mógł korzystać z gruntu w sposób zgodny z jego przeznaczeniem i w tym zakresie nie było żadnych ograniczeń w sposobie korzystania z gruntu. Powód nie udowodnił też wysokości roszczeń o wynagrodzenie (odpowiedź na pozew k.45-50).

Pełnomocnik powoda – w piśmie z dnia 9 marca 2011r. – poprał powództwo. Podniósł, iż zarzut zasiedzenia służebności przesyłu w roku 1986r. jest niezasadny. Posiadanie trwałego urządzenia w postaci infrastruktury energetycznej nie było wykonywane przez zakład energetyczny, gdyż jako przedsiębiorstwo państwowe wykonywał on jedynie zarząd nad siecią energetyczną na rzecz właściciela, którym był w tym okresie Skarb Państwa. Okres sprzed 1989r. nie może być uwzględniany przy doliczaniu czasu posiadania niezbędnego do zasiedzenia służebności przesyłu. Faktem jest, iż do 1.02.1989r. przedsiębiorstwa państwowe sprawowały zarząd mieniem państwowym w imieniu i na rzecz Skarbu Państwa, co stanowiło dzierżenie, a nie posiadanie. Powoływanie się przez pozwanego na naruszenie przez powoda zasad współżycia społecznego, czy też nadużycie prawa, w sytuacji gdy przez lata pozwany korzystał bezumownie, bez zgody powoda i jego poprzedników prawnych z przedmiotowych nieruchomości należy uznać za wielce niestosowne. Wskazał, iż określając wysokość wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z gruntu oparł się na poziomie czynszu z tytułu dzierżawy gruntu (pismo k.123-125).

Na rozprawie w dniu 16.03.2012r. strony wyraziły wolę podjęcia rozmów w przedmiocie zawarcia ugody (protokół k.126).

Pełnomocnik pozwanego – w piśmie z dnia 2.04.2012r. wskazał, iż na podstawie § 2 zarządzenia nr 14/ORG/89 Ministra Przemysłu z dnia 16 stycznia 1989r. poprzednik prawny pozwanego został wyposażony w składniki mienia, więc doszło do skutecznego przekazania posiadania służebności, w rozumieniu art. 176 k.c. Ponadto, na mocy decyzji sygn. (...)Wojewody (...), poprzednik prawny pozwanego nabył z mocy prawa prawo użytkowania wieczystego do nieruchomości położonej w Ż. stanowiącej siedzibę jednostki organizacyjnej pozwanego – (...)Ż.. Siedziba ta stanowi nieruchomość władnącą dla nieruchomości powoda (pismo k.127-128).

Na rozprawach w dniu 9.05.2012r. i 20.06.2012r.:

- pełnomocnik powoda – poparł powództwo (protokół rozprawy k.142, 151),
- pełnomocnik pozwanej – wywodził jak dotychczas (protokół rozprawy k.142, 151).

Pełnomocnik powoda – w piśmie z dnia 28.06.2012r., podtrzymał swoje stanowisko w kwestii nieskuteczności zasiedzenia służebności (pismo k.163-165).

Pełnomocnik pozwanego – w piśmie z dnia 25.06.2012r. – podtrzymał zarzut zasiedzenia służebności przesyłu przez pozwanego (pismo k.173-174, 176-179).

Na rozprawie w dniu 19.11.2012r.:

- pełnomocnik powoda – podtrzymał dotychczasowe stanowisko (protokół k.237),
- pełnomocnik pozwanego - podtrzymał dotychczasowe stanowisko (protokół k.237).

Pełnomocnik powoda – w piśmie z dnia 23.11.2012r. – zmodyfikował powództwo w ten sposób, iż wniósł o:

1) nakazanie pozwanemu przywrócenia stanu zgodnego z prawem i zakazanie dalszych naruszeń prawa własności działek nr (...), położonych w H., dla których prowadzona jest księga wieczysta nr (...), w ten sposób, aby zobowiązać pozwanego do usunięcia z wymienionych działek urządzeń elektroenergetycznych, tj. ze wszystkich wymienionych działek linii napowietrznych, a nadto:

- z działki (...) słupa elektrycznego linii 15kV,
- z granicy działek (...) słupa elektrycznego linii 15kV,
- z działek (...) dwóch słupów elektrycznych linii 0,4kV;

które naruszają realizację przysługującego powodowi prawa własności;

2) zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kwoty 200.000zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia powództwa do dnia zapłaty tytułem wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z gruntu działek nr (...), położonych w H., dla których prowadzona jest księga wieczysta nr (...) (pismo k.243-245).

Pełnomocnik pozwanego – w piśmie z dnia 3.12.2012r. – wniósł o oddalenie zmodyfikowanego powództwa, podtrzymując dotychczas podniesione zarzuty (pismo k.259-260).

Na rozprawach w dniu 5.06.2013r., 12.07.2013r. i 9.10.2013r.:

- pełnomocnik powoda – podtrzymał dotychczasowe stanowisko (protokół k.341, 360),
- pełnomocnik pozwanego - podtrzymał dotychczasowe stanowisko (protokół k.341,345,360).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Decyzją z dnia 31.12.1974r. nr (...)Urząd Powiatowy w G., po rozpatrzeniu wniosku z dnia 10.12.1974r. Zachodniego (...) Przedsiębiorstwa (...), zatwierdził plan realizacyjny – szczegółowy plan zagospodarowania terenu inwestycji budowy linii nr (...)we wsi H.(decyzja k.117, projekt k.118-120). Na jej podstawie dokonano budowy linii o mocy 15kV. Odbiór techniczny i przekazanie do eksploatacji robót inwestycyjnych nastąpił w dniu 17.07.1976r. (protokół nr (...))k.121-122). Linia ta znajdowała się w zarządzie Centralnego O.Energetycznego PP w Ł.(utworzonego z dniem 1.01.1976r. zarządzenie k.71-78). Natomiast po jego likwidacji, od dnia 1 stycznia 1989r., pozostawała w zarządzie

przedsiębiorstwa państwowego pod nazwą Zakład (...) w Ł.; na mocy zarządzenia nr 14/ORG/89 Ministra Przemysłu z dnia 16 stycznia 1989r. (k.79-81).

W dniu 28.09.1977r. powód M. B.nabył wraz z żoną J. B.do majątku objętego małżeńską wspólnością ustawową nieruchomości położoną w H. oznaczoną obecnie w ewidencji gruntów nr: (...) (niesporne, kopia Kw nr (...) k.7-17, mapa k.18, zeznania powoda k.142v-144v). Na teren zakupionego gospodarstwa małżonkowie B.wprowadzili się w październiku 1977r. Wówczas J. B.była w ciąży. W tym czasie przez wskazaną nieruchomość przebiegała linia elektroenergetyczna o mocy 15kV. Była ona posadowiona na 3 drewnianych pojedynczych słupach. Zbywca poinformował powoda, iż linia elektroenergetyczna została przeprowadzona bez jego zgody (zeznania powoda k.143, zeznania świadka Z. Ł.k.151v). Ponadto, własnością M.i J.małż. B.jest nieruchomość oznaczona w ewidencji gruntów nr (...) o powierzchni 0,3592ha, położona w H., objęta księgą wieczystą kw nr (...) (niesporne, opinia biegłej M. K.k.275).

W księgach wieczystych nr (...) (k.7-17) oraz nr (...) brak jest wpisów dotyczących obciążeń nieruchomości (niesporne).

W grudniu 1977r., bez zgody powoda, poprzednik prawny pozwanego wybudował na części jego nieruchomości linię elektroenergetyczną o mocy 0,4kV oraz dokonał modernizacji linii elektroenergetycznej o mocy 15kV poprzez wymianę 2 słupów na betonowe pojedyncze. Linia 0,4 kV prowadziła jedynie do sąsiedniego gospodarstwa. Od chwili wybudowania linii o mocy 15kv i 0,4kV poprzednicy prawni pozwanego, a następnie pozwany dokonywali ich konserwacji oraz ich corocznych przeglądów (zeznania powoda k.142v, zeznania świadka Z. Ł. k.151v). Powód nie wyrażał zgody na te prace (zeznania powoda k.142v). Powód nie występował o odszkodowanie za uprawy zniszczone podczas konserwacji linii oraz podczas ich przeglądów (zeznania powoda k.142v-143).

Aktem notarialnym z dnia 12.07.1993r. dokonano przekształcenia przedsiębiorstwa państwowego pod nazwą Zakład (...) w Ł., w (...) Spółkę Akcyjną Skarbu Państwa; działającą pod nazwą Zakład (...) Spółka Akcyjna w Ł. (akt notarialny k.82-94,95-97).

Na mocy decyzji sygn. (...)nr (...) Wojewody (...), poprzednik prawny pozwanego – Przedsiębiorstwo Państwowe Zakład (...), którego następcą prawnym został Zakład (...) S.A.w Ł., uzyskał stwierdzenie nabycia z mocy prawa z dniem 5.12.1990r. prawa użytkowania wieczystego gruntu zabudowanego stanowiącego własność Skarbu Państwa położonego w Ż.przy ul. (...)o pow. 17.592m²; gdzie znajduje się siedziba jednostki organizacyjnej pozwanego. Decyzja stała się ostateczna z dniem 14.06.2000r. (decyzja k.129-132).

Następcą prawnym przedsiębiorstwa państwowego Zakładu (...) został pozwany (...) S.A. w Ł. (niesporne, k.64-66,69-70,71-78,79-81,82-94,95-97,117,118-120,121-122).

Do 2007r. działki, przez które przebiegała linia elektroenergetyczna o mocy 15kV, były wykorzystywane przez powoda jako łąki i pola uprawne. Natomiast, do 2010r. działki powoda, przez które przebiega linia elektroenergetyczna o mocy 0,4 kV, były wykorzystywane jako łąki. Powód pozyskiwał z nich trawę na potrzeby prowadzonego gospodarstwa. W 2006r. powód dokonał podziału geodezyjnego nieruchomości, z przeznaczeniem utworzonych działek na cele budowlane oraz z zamiarem ich sprzedaży (zeznania powoda k.142v-143, mapy k.145-147).

Linia elektroenergetyczna o mocy 15kV przebiegająca przez nieruchomości powoda dostarcza energię elektryczną dla odbiorców z terenów gmin J. i B.. Natomiast linia elektroenergetyczna o mocy 0,4kV jest przeznaczona do demontażu. Ta linia nie ma wpływu na bezpieczeństwo energetyczne pozwanego (zeznania świadka A. N. k.152-152v).

Obecnie, po dokonanych podziale geodezyjnym, przedmiotowe linie energetyczne przebiegają przez nieruchomości małżonków B.oznaczone w ewidencji gruntów numerami: (...) (niesporne). Nad działką (...), na której znajdują się zabudowania gospodarskie powoda, przebiega linia energetyczna o mocy **15kV**. Słup tej linii stoi poza jego nieruchomością. Następnie linia ta, od nieruchomości powoda biegnie w kierunku północnym przez działki: (...)Na tym odcinku stoją dwa kolejne słupy tej linii. Pierwszy na granicy pomiędzy działkami (...), a drugi na działce nr (...). Natomiast linia napowietrzna o mocy **0,4kV** biegnie w kierunku wschodnim przez działki powoda: (...). Słupy tej

linii stoją na działkach nr (...). Linia o mocy 15kV nie stanowi istotnej przeszkody dla korzystania z nieruchomości powoda w takim kształcie jak dotychczas; gdyż pod tą linią znajduje się niezabudowana część nieruchomości, na której mieszka powód oraz grunty orne. Linia o mocy 0,4kV obecnie przebiega pod gruntami ornymi i nie stanowi istotnej przeszkody dla korzystania z gruntów. W przypadku przekształcenia działek na budowlane linie o mocy 15kV i 0,4kV mogą utrudniać zagospodarowanie działek. Utrudnienia mogą dotyczyć zarówno miejsca usytuowania przyszłych zabudowań, jak i ich wysokości. Istnieje jednak możliwość usunięcia obu linii elektroenergetycznych i zastąpienie ich liniami kablowymi (opinia biegłego P. G.k.187-220, opinia uzupełniająca biegłego P. G.k.237v-238). Koszt realizacji inwestycji polegającej na przebudowie linii o mocy 15kV nie przekroczy kwoty 243.951,36zł brutto, w przypadku ogłoszeniu przetargu publicznego. Czas trwania tej inwestycji wyniesie około 8 miesięcy. Obecna wartość księgowa urządzeń energetycznych linii o mocy 15kV i 0,4kV wynosi ok. 0zł (opinia biegłego P. G.k.187-220, opinia uzupełniająca biegłego P. G.k.237v-238).

Zgodnie z miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego Gminy J.z dnia 12 czerwca 2006r. działki nr (...) - to teren zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej. Natomiast działki nr (...) są przeznaczone pod drogi lokalne (wypis k.246-251). Do 31.12.2002r. działki te były położone na ternach przeznaczonych pod uprawy rolne. W okresie od 1.01.2002r. do 12.06.2006r. brak było obowiązującego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. Natomiast zgodnie ze studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego były to tereny pod zabudowę mieszkaniową jednorodziną (opinia biegłej M. K.k.278-279).

Wysokość wynagrodzenia za bezumowne korzystanie przez pozwanego z nieruchomości powoda, w okresie od 21.10.2001r. do 21.10.2011r., wynosiłaby 77.153zł (strefa ochronna $2.635m^2 \times 29,28zł/m^2$; opinie biegłej M. K.k.271-301, 316-317, 360v-361v).

Pismem z dnia 5.04.2011r. powód wezwał pozwanego do zaniechanie naruszeń jego prawa poprzez zawarcie stosownej umowy cywilnoprawnej oraz do zapłaty kwoty 200.000zł za bezumowne korzystanie z jego działki oznaczonej numerem (...), w okresie 10 lat (pismo k.20-22).

Decyzją na (...) Starosty Grodzkiego z dnia 19 grudnia 2011r. orzeczono o zezwoleniu (...) S.A.Oddział Ł.Teren na czasowe zajęcie części nieruchomości gruntowej, położonej w H., oznaczonej w ewidencji gruntów nr (...) (KW nr (...)), stanowiącej własność J.i M.małż. B., w celu przeprowadzenia prac remontowych linii energetycznej, polegających na wymianie uszkodzonego słupa energetycznego linii 15kV usytuowanego na tej działce, na okres nie dłuższy niż 4 dni licząc od dnia zajęcia nieruchomości oraz na czasowe zajęcie części nieruchomości potrzebnej do dojazdu sprzętu oraz pracowników na miejsce prowadzenia prac (postanowienie nr (...) k.67-68). Na jej podstawie, w dniu 28.12.2011r., pracownicy pozwanego dokonali wymiany drewnianego słupa linii 15kV, gdyż powód nie wyraził zgody na wejście na jego działkę (niesporne, zeznania powoda k.143v).

Powód złożył wniosek do pozwanego o dostarczenie energii elektrycznej do jego 20 wydzielonych działek (zeznania powoda k.143-143v).

W dniu 1.10.2011r. pozwany oraz małżonkowie M.i J. B.zawarli umowę cywilnoprawną o udostępnienie nieruchomości pod projektowanymi urządzeniami elektroenergetycznymi. Na jej mocy małżonkowie B.wyrazili zgodę na nieodpłatne udostępnienie nieruchomości dla potrzeb posadowienia w przyszłości urządzeń elektroenergetycznych w postaci wybudowania słupowej stacji transformatorowej (...) oraz zamontowania na działce odcinków linii kablowych (...) i (...) na nieruchomości położonej w H., oznaczonej w ewidencji gruntów nr (...) o pow. 0,1708ha. Małżonkowie B.wyrazili zgodę na istnienie i bezterminowe pozostawienie na nieruchomości urządzeń elektroenergetycznych, po ich posadowieniu. Jednocześnie strony umowy ustaliły dodatkowe warunki budowy posadowionych urządzeń energetycznych w postaci: usunięcia 3 przeseł linii (...) oraz 2 słupów z działek nr (...) (umowa k.157-157v).

W dniu 1.10.2011r. pozwany oraz małżonkowie M.i J. B.zawarli umowę cywilnoprawną o udostępnienie nieruchomości pod projektowanymi urządzeniami elektroenergetycznymi. Na jej mocy małżonkowie B.wyrazili zgodę na nieodpłatne udostępnienie nieruchomości dla potrzeb posadowienia w przyszłości urządzeń elektroenergetycznych w postaci

wprowadzenia na istniejący słup linii napowietrznej (...) oraz zamontowania na działce odcinka przyłącza kablowego SN-15kV na nieruchomości położonej w H., oznaczonej w ewidencji gruntów nr 186/37 o pow. 0,1418ha. Małżonkowie B. wyrazili zgodę na istnienie i bezterminowe pozostawienie na nieruchomości urządzeń elektroenergetycznych, po ich posadowieniu (umowa k.158-158v).

Projekt opracowany przez pozwanego na podstawie powyższych umów, dotyczący przebudowy linii o mocy 0,4kV, przewiduje zastąpienie linii napowietrznej, linią kablową prowadzoną w ziemi na granicy działek. Ponadto, obejmuje wykonanie złączy kablowych dla każdej z działek. Według projektu linia o mocy 15kV, pozostanie w dotychczasowym kształcie. Nastąpi jedynie budowa nowej stacji transformatorowej słupowej na działce nr (...) i zasilenie jej linią kablową z istniejącego już słupa jako „odnogę” linii 15kV (opinia biegłego P. G. k.187-220, opinia uzupełniająca biegłego P. G. k.237v-238).

Od listopada 2011r. pomiędzy stronami tyczą się rozmowy w kwestii usunięcia części słupów energetycznych oraz sposobu dostarczenia energii elektrycznej do części wydzielonych działek powoda (zeznania świadka A. N. k.152).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie wymienionych dokumentów i kopii dokumentów zgromadzonych w sprawie, które nie były kwestionowane przez strony. Ponadto, na podstawie opinii biegłych P. G. oraz M. K.. Nadto, częściowo na podstawie zeznań powoda i świadków: Z. Ł., A. N..

W ocenie Sądu opinie biegłych P. G. i M. K. zostały sporządzone rzetelnie i prawidłowo. Są wyczerpujące i logiczne. Biegli szczegółowo i logicznie, po zapoznaniu się ze wszystkimi dostępnymi dokumentami i po dokonaniu oględzin nieruchomości, uwzględnili wszystkie dostępne dane. Posiłowali się własnym doświadczeniem zawodowym i obszerną wiedzą. Biegli prawidłowo określili, odpowiednio do zakresu zleconej im opinii, powierzchnię stref ochronnych, wysokość wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z gruntu, koszt przebudowy linii i zakres prac z tym związanych.

Biegła M. K. zastosowała prawidłową metodę wyceny i korekty, w tym wynikające z możliwości częściowego korzystania ze strefy ochronnej przez powoda oraz występujące inne ograniczenia w korzystaniu z nieruchomości. Swoją opinię oparła o dane rynkowe na zbliżonym terenie oraz w okresie objętym roszczeniem powoda. Ponadto, zasadnie oparła się na danych, co do długości linii energetycznych, wynikających z map opracowanych na potrzeby niniejszej sprawy.

Także biegły P. G. w swej opinii oparł się na dokumentach przedstawionych przez strony. Zastosował właściwe stawki prac budowlanych.

Dlatego Sąd podziela ustalenia biegłych w całości.

Zastrzeżenia stron do opinii biegłych są bezzasadne. Stanowią jedynie polemikę z ich prawidłowymi ustaleniami. Dlatego, sąd oddalił wniosek strony pozwanej o dopuszczenie dowodu z opinii innego biegłego rzeczoznawcy.

Sąd dał wiarę powodowi, co do tego, iż linia o mocy 0,4kV została zbudowana na części jego nieruchomości pod koniec 1977r. Fakt ten powód powiązał z ciążą żony. Wprawdzie nie był w stanie sprecyzować, której ciąży to dotyczyło oraz podać dat urodzin swoich dzieci; tym niemniej należy dać mu wiarę, co do tego, że fakt taki miał miejsce dopiero po jego zamieszkaniu na zakupionej nieruchomości, tj. po październiku 1977r. Pozwany, twierdząc, iż budowa tej linii miała miejsce wcześniej nie przedstawił potwierdzających tę wersję dowodów. Na tą okoliczność nie można dać wiary zeznaniom świadka Z. Ł. – pracownika pozwanego, gdyż jego zeznania są wewnętrznie sprzeczne. Świadek twierdząc kategorycznie, iż linia była zbudowana przed podjęciem przez niego pracy, tj. przed 1974r., jednocześnie wyjaśnia, że nie wie, kiedy ta linia została zbudowana. Podważa to jego wiarygodność we wskazanym zakresie.

Sąd dał wiarę powodowi, na okoliczność tego, że nie wyrażał zgody na budowę linii o mocy 0,4kV oraz, co do tego, że także zbywca nieruchomości nie zgadzał się na budowę linii o mocy 15kV. Pozwany nie przedstawił w tym zakresie żadnych dowodów przeczących twierdzeniom powoda.

W sprawie niesporne było to, iż linia o mocy 15kV była wybudowana przed zakupieniem nieruchomości przez małżonków B.. Dłatego, w tej kwestii należy dać wiarę zeznaniom świadka Z. Ł.. Ponadto, jego zeznania potwierdzają dokumenty zgromadzone w sprawie w postaci projektu inwestycyjnego oraz protokołu odbioru linii.

W sprawie niesporne było także to, że od 2011r. powód zaczął domagać się: usunięcia linii energetycznych z terenu swojej nieruchomości oraz zapłaty za bezumowne korzystanie z nieruchomości. Ponadto, iż strony w 2011r. zawarły dwie umowy cywilnoprawne w przedmiocie dostarczenia energii elektrycznej do części nieruchomości powoda oraz przebudowy istniejących linii energetycznych. Potwierdzają to dokumenty w postaci wymienionych umów oraz zeznania świadka A. N. – pracownika pozwanego.

Sąd zważył co następuje:

Powód wystąpił o nakazanie pozwanemu usunięcia linii o mocy 15kv i 0,4kV z terenu swoich nieruchomości oraz przyznania wynagrodzenia za bezumowne korzystanie przez pozwanego z jego nieruchomości, w okresie 10lat, na skutek posadowienia na nich wymienionych linii elektroenergetycznych.

Pozwany domagał się oddalenia powództwa w całości, kwestionując je co do zasady i wysokości. Podniósł zarzut: zasiedzenia służebności przesyłu, nadużycia prawa oraz sprzeczności żądań powoda z zasadami współzycia społecznego.

Należy wskazać, iż w orzecznictwie Sądu Najwyższego ugruntowany jest pogląd, że na mocy art. 224 § 2 k.c. w zw. z art. 230 i 352 § 2 k.c. właściciel rzeczy może żądać wynagrodzenia za korzystanie z rzeczy także względem posiadacza służebności (tak m.in. Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 17 czerwca 2005r., III CZP 29/05, OSNC 2006/4/64).

W pierwszej kolejności należy więc ocenić zasadność podniesionego przez pozwanego zarzutu zasiedzenia służebności przesyłu. W tym zakresie należy wskazać, iż konstrukcja prawna służebności przesyłu została wprowadzona w art. 305¹-305⁴ k.c. z dniem 3 sierpnia 2008 r. Przed wprowadzeniem tej regulacji, praktyka orzecznicza, dopuszczała możliwość nabycia przez **zasiedzenie służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu na rzecz przedsiębiorcy**, określanego mianem przedsiębiorcy przesyłowego (tak m.in. Sąd Najwyższy w uchwale: z dnia z 17 stycznia 2003 r., III CZP 73/02, OSNC 2003, Nr 11, poz. 142 oraz z dnia 7 października 2008 r., III CZP 89/08, Biul. SN 2008, nr 10, s. 7).

Pozwany wyjaśnił, że jego poprzednikiem prawnym przed datą 1 lutego 1989 r. był Skarb Państwa, działający przez kolejne przedsiębiorstwa państwowe, które działały w imieniu i na rzecz Skarbu Państwa. Może zatem do okresu samoistnego posiadania wykonywanego po dniu 1 lutego 1989 r. doliczyć okres posiadania Skarbu Państwa sprzed tej daty. Należy stwierdzić, iż pozwany wykazał swoje następstwo prawne w zakresie własności linii energetycznych i posiadania służebności, złożonymi dokumentami. Okoliczność ta nie była kwestionowana przez powoda. W tym zakresie należy powołać postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 maja 2007r., I CSK 64/07, w którym wskazano, iż decyzja wydana w oparciu o art. 2 ust. 3 ustawy o zmianie u.g.g. (Dz.U. z 1990 Nr 79, poz. 464) może być uznana za dokument stwierdzający, że doszło do przeniesienia posiadania nieruchomości, której decyzja dotyczyła. Państwowa osoba prawna, która do dnia 5 grudnia 1990r. wykonywała zarząd operatywny mieniem państwowym i z tym dniem, już jako posiadacz nieruchomości, została uwłaszczona, może wykazać przejście posiadania nieruchomości ze Skarbu Państwa na nią samą decyzją wydaną na podstawie art. 2 ust. 3 ustawy o zmianie u.g.g. Ponadto, podkreślono, iż posiadanie rozciąga się na nieruchomość i jej części składowe, a skoro za części składowe uważane są prawa związane z własnością, to posiadacz nieruchomości uprawniony jest do posiadania służebności związanych z nieruchomością władnącą. W niniejszej sprawie od 1 października 1990r. poprzednikowi prawnemu pozwanego przysługiwało prawo użytkownika wieczystego nieruchomości władnącej (decyzja nr 54/00 k.129-132). W orzecznictwie podkreśla się, że służebność gruntowa może być ustanowiona na rzecz użytkownika wieczystego nieruchomości władnącej (patrz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 kwietnia 2008r., IV CSK 21/08, LEX nr 398485). Nadto, iż osoba, na rzecz której przeniesiono posiadanie nieruchomości władnącej, uprawniona jest do posiadania służebności związanych z tą nieruchomością (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 stycznia 1969r., III CRN 271/68, OSNC

1969/10/177). Uzasadnia to przyjęcie, iż uwłaszczenie – z dniem 1.10.1990r. – dokonane na rzecz poprzednika prawnego pozwanego skutkowało przejściem na niego posiadania służebności związanych z nieruchomością władnącą o treści odpowiadającej służebności przesyłu.

Zgodnie z art. 292 k.c. służebność gruntowa może być nabyta przez zasiedzenie w wypadku, gdy polega na korzystaniu z trwałego i widocznego urządzenia. Przepisy o nabyciu własności nieruchomości przez zasiedzenie stosuje się odpowiednio.

Należy podkreślić, że przy ocenie posiadania prowadzącego do zasiedzenia służebności trzeba mieć na uwadze, że zgodnie z art. 292 k.c. do nabycia służebności gruntowej przez zasiedzenie stosuje się przepisy o nabyciu własności nieruchomości przez zasiedzenie jedynie odpowiednio. Tym samym posiadania prowadzącego do nabycia służebności gruntowej przez zasiedzenie nie należy utożsamiać z posiadaniem prowadzącym do nabycia przez zasiedzenie własności nieruchomości (tak wypowiedział się Sąd Najwyższy m.in. w wyroku z dnia 31 maja 2006 r. IV CSK 149/2005, LexPolonica nr 409449).

Powyższe wymogi spełnia korzystanie z linii energetycznych przebiegających przez nieruchomości powoda. To bowiem trwałe i widoczne urządzenia. Nadto, linie te, od chwili ich przyłączenia do sieci elektroenergetycznej weszły w skład przedsiębiorstwa. Były wykorzystywane zgodnie ze swoim celem. Dokonywano ich konserwacji i przeglądów okresowych.

Nadto, zgodnie z art. 352 k.c., kto faktycznie korzysta z cudzej nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści służebności, jest posiadaczem służebności, a do posiadania służebności przepisy o posiadaniu rzeczy stosuje się tylko odpowiednio.

Posiadanie przez przedsiębiorstwo państwowe urządzeń energetycznych oraz cudzej nieruchomości, na której zostały posadowione, jest posiadaniem w rozumieniu art. 352 k.c. i może prowadzić do zasiedzenia służebności gruntowej odpowiadającej służebności przesyłu (zgodnie z art. 292 k.c. w zw. z art. 172 k.c.; tak Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 13 października 2011 r., V CSK 502/10, LEX nr 1096048).

Zgodnie z art. 336 k.c. posiadaczem rzeczy jest zarówno ten, kto nią faktycznie włada jak właściciel (posiadacz samoistny) jak i ten, kto nią faktycznie włada jak użytkownik, zastawnik, najemca, dzierżawca lub mający inne prawo, z którym łączy się określone władztwo nad cudzą rzeczą (posiadacz zależny).

Podkreśla się, że przy ocenie posiadania prowadzącego do zasiedzenia służebności gruntowej chodzi o faktyczne korzystanie z gruntu w takim zakresie i w taki sposób, w jaki czyniłaby to osoba, której przysługuje służebność. Władanie w zakresie służebności gruntowej, to zgodnie z art. 336 k.c., posiadanie zależne.

Zgodnie z art. 172 k.c. posiadacz nieruchomości nie będący jej właścicielem nabywa prawo własności, jeżeli posiada nieruchomość nieprzerwanie od lat dwudziestu jako posiadacz samoistny, chyba że uzyskał posiadanie w złej wierze. Po upływie lat trzydziestu posiadacz nieruchomości nabywa jej własność, choćby uzyskał posiadanie w złej wierze. Obecnie obowiązujące okresy samoistnego posiadania zostały ustalone ustawą z dnia 28 lipca 1990 r. o zmianie ustawy kodeks cywilny, która weszła w życie 1 października 1990 r.

Do tego momentu do zasiedzenia wymagany był okres 10-letniego posiadania przy objęciu w posiadanie w dobrej wierze i 20-letniego w przypadku złej wiary. Okresy te mają nadal zastosowanie, ale jedynie w przypadku zasiedzenia, które nastąpiło przed dniem 1 października 1990 r. (tak SN w orzeczeniu z dn. 2 września 1993 r., II CRN 89/93). Nie miało to miejsca w niniejszej sprawie.

Poprzednik prawny pozwanego zakończył budowę i przyłączył do sieci linię o mocy 15kV, przebiegającą przez H., w dniu 17.07.1976r. (decyzja k.117, projekt k.118-120, protokół nr (...) k.121-122).

W tym okresie - do 1 lutego 1989r., na mocy art. 128 k.c., obowiązywała zasada jednolitego funduszu własności państwowej. Dlatego to Skarb Państwa, a nie przedsiębiorstwo państwowe był posiadaczem urządzeń przesyłowych i

cudzej nieruchomości, na której te urządzenia posadowiono. Na jego rzecz bieгло zasiedzenie służebności gruntowej (patrz uchwała Sądu Najwyższego z dnia 22 października 2009 r., sygn. III CZP 70/09, OSNC 2010)5/64, w której stwierdzono, że korzystanie przez przedsiębiorstwo państwowe z nieruchomości w sposób odpowiadający treści służebności gruntowej, prowadzące do zasiedzenia służebności gruntowej przed dniem 1 lutego 1989 r., stanowiło podstawę do nabycia tej służebności przez Skarb Państwa). Następowalo to w ramach wykonywania zadań gospodarczych państwa, w sferze dominium (tak Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 17 grudnia 2008 r., sygn. akt I CSK 171/08, LexPolonica nr 1977892, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 października 2011 r., sygn. akt V CSK 502/10 LexPolonica nr 3996829). Stanowisko takie jest ugruntowane w orzecznictwie Sądu Najwyższego. Przyjmuje się w nim, że osoba prawna, która przed dniem 1 lutego 1989 r., mając status państwowej osoby prawnej, nie mogła nabyć (także w drodze zasiedzenia) własności nieruchomości ani ograniczonych praw rzeczowych, może natomiast do okresu samoistnego posiadania wykonywanego po dniu 1 lutego 1989 r. doliczyć okres posiadania Skarbu Państwa sprzed tej daty. Podkreśla się, że dotyczy to zwłaszcza przedsiębiorstw energetycznych i innych przedsiębiorstw przesyłowych, które do dnia 1 lutego 1989 r. korzystały ze służebności przesyłu w ramach zarządu mieniem państwowym w imieniu i na rzecz Skarbu Państwa, będąc w istocie dzierżycielami w stosunku do tegoż Skarbu Państwa w rozumieniu art. 338 k.c., co uniemożliwialo im, podobnie jak w przypadku art. 128 k.c., nabycie na swoją rzecz własności ani innych praw rzeczowych. Możliwość taką uzyskały dopiero na podstawie zmian do kodeksu cywilnego od 1 lutego 1989r. (tak: postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 października 2011 r., V CSK 502/10, LEX nr 1096048, z dnia 25 stycznia 2006 r. I CSK 11/2005 Monitor Prawniczy 2006/24 str. 1341, z dnia 10 kwietnia 2008 r. IV CSK 21/2008 LexPolonica nr 1879481, z dnia 17 grudnia 2008 r. I CSK 171/2008 OSNC 2010/1 poz. 15 i z dnia 17 grudnia 2010 r. III CZP 108/2010 LexPolonica nr 2427699 oraz wyroki z dnia 8 czerwca 2005 r. V CSK 680/2004 i z 31 maja 2006 r. IV CSK 149/2005 LexPolonica nr 409449).

Licząc początek biegu terminu zasiedzenia (co do linii o mocy 15kV) od dnia 17.07.1976r. należy stwierdzić, iż do 1 lutego 1989r. nie doszło do zasiedzenia służebności gruntowej na rzecz Skarbu Państwa. Było to bowiem zasiedzenie w złej wierze. Pozwany nie wykazał, iż Skarb Państwa dysponował zgodą właściciela nieruchomości na wybudowanie linii i korzystanie z niej, czy też umową cywilnoprawną w tej kwestii. Pozwany nie przedstawił też odpowiedniej decyzji administracyjnej. Tym niemniej, na skutek przeniesienia posiadania, pozwany może doliczyć do czasu swojego posiadania, okres posiadania wykonywanego przez Skarb Państwa oraz swoich poprzedników prawnych.

Uwzględniając przewidziany przepisami prawa 30-letni termin zasiedzenia, pozwany nabył przedmiotową służebność z dniem 17.07.2006r. Z tym dniem upłynął termin zasiedzenia (17.07.1976r. + 30 lat). Przy czym, nie można zgodzić się z twierdzeniem pozwanego, iż nabyte przez niego prawo to służebność przesyłu, gdyż konstrukcja prawna służebności przesyłu została wprowadzona w art. 305¹-305⁴ k.c. - z dniem 3 sierpnia 2008r. Doszło więc do nabycia przez zasiedzenie **służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu na rzecz pozwanego przedsiębiorcy**. W przypadku linii o mocy 0,4kV nie można ustalić daty pewnej budowy linii i jej przyłączenia do sieci. Powód dowodził, iż nastąpiło to pod koniec 1977r. Należy więc jako datę pewną przyjąć dzień 1.01.1978r. Z tego względu, także w tym przypadku nie doszło do zasiedzenia służebności na rzecz Skarbu Państwa. Było to również posiadanie w złej wierze. Powód nie wyrażał zgody na budowę. Pozwany nie dysponuje umową cywilnoprawną zawartą z właścicielem nieruchomości, czy odpowiednią decyzją administracyjną. Doliczając okres posiadania wykonywanego przez Skarb Państwa oraz poprzedników prawnych pozwanego i przyjmując 30-letni termin zasiedzenia, pozwany nabył służebność z dniem 1.01.2008r. Z tym dniem upłynął termin zasiedzenia (1.01.1978r. + 30 lat). Także w tym przypadku mamy do czynienia z zasiedzeniem **służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu na rzecz pozwanego przedsiębiorcy**.

Nie doszło do przerwania biegu zasiedzenia (art. 123 k.c.), gdyż powód z przedmiotowymi roszczeniami wobec pozwanego wystąpił dopiero w 2011r., tj. już po nabyciu przez pozwanego w drodze zasiedzenia służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu.

Reasumując sąd uwzględnił, co do zasady, zarzut pozwanego, jednakże ustalając, iż pozwany nabył przez zasiedzenie służebność o treści odpowiadającej służebności przesyłu nie zaś służebność przesyłu uregulowaną w art. 305¹-305⁴

k.c. Należy więc stwierdzić, że pozwany dysponuje tytułem prawnym do posiadania nieruchomości powoda w zakresie służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu, co do linii o mocy 15kV i 0,4kV. Czyni to bezzasadnymi roszczenia powoda o zobowiązanie pozwanego do usunięcia urządzeń oraz o zapłatę wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości. Dlatego powództwo podlegało **oddaleniu** w całości:

- w zakresie żądania usunięcia linii energetycznych, na mocy art. 222 § 2 k.c.;

- w zakresie żądania wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości, na mocy art. 224 § 2 k.c. w zw. z art. 225 k.c.

Powyższe czyni bezprzedmiotową dalszą ocenę stanowisk i argumentów stron w sprawie.

O kosztach procesu orzeczono na mocy art. 98 k.p.c. w zw. z art. 102 k.p.c., zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu oraz biorąc pod uwagę sytuację materialną i dochody powoda. Dlatego powód został obciążony kosztami procesu w części; w tym:

- uiszczoną opłatą sądową w kwocie 100zł (k.38,41) oraz kosztami ustanowionego zastępstwa procesowego;

- kosztami strony przeciwnej w wysokości 7.717zł (w tym: 500zł – zaliczka na biegłego k. 161; 7200zł - koszt zastępstwa procesowego w wysokości stawki minimalnej w sprawach cywilnych wynikającej z § 6 pkt.7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu, Dz.U. Nr 163, poz. 1349 ze zm.,; 17zł – opłata skarbową od pełnomocnictwa);

- wydatkami tymczasowo poniesionymi przez Skarb Państwa z tytułu opinii biegłych, w wysokości 9.610,89zł (3.160,82zł k.223, 394,90zł k.254, 6.055,17zł k.302) oraz 221,65zł (przyznane wynagrodzenie dla biegłej M. K. w związku z opinią wydaną w dniu 9.10.2013r.).

W pozostałym zakresie Sąd zwolnił powoda od kosztów sądowych - z uwagi na jego niskie dochody. Powód utrzymuje się bowiem z emerytury w kwocie 1.054,12zł miesięcznie. Nadto, pozostaje w jednym gospodarstwie domowym z żoną utrzymującą się ze świadczeń KRUS w kwocie 655,35zł (k.23-27,33-36). Należy jednak wskazać, iż nie zachodziły podstawy do zwolnienia powoda od wydatków tymczasowo poniesionych w toku procesu przez Skarb Państwa. Powód jest bowiem współwłaścicielem szeregu nieruchomości – działek budowlanych, które zamiesza sprzedać. Dysponuje więc możliwościami majątkowymi umożliwiającymi mu zwrot wydatków oraz poniesienie kosztów procesu strony przeciwnej.

Sąd, na wniosek biegłej M. K., na podstawie złożonego przez biegłą rachunku, przyznał na jej rzecz wynagrodzenie w kwocie 221,65zł, tytułem wydania ustnej uzupełniającej opinii na rozprawie w dniu 9.10.2013r., na mocy art. 288 k.p.c. Zastosowana przez biegłą stawka wynagrodzenia mieściła się w granicach określonych w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 grudnia 1975r. w sprawie kosztów przeprowadzenia dowodu z opinii biegłych w postępowaniu sądowym (Dz.U. nr 46, poz. 254 ze zm.). Odpowiadała też uzasadnionemu nakładowi pracy biegłej.

Sąd oddalił wniosek pełnomocnika pozwanego o dopuszczenie dowodu z opinii innego biegłego rzeczoznawcy (k361v) na okoliczność ustalenia wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości; na mocy art. 227 k.p.c., gdyż fakty istotne dla rozstrzygnięcia sprawy zostały wyjaśnione.